

KROPP, BEVEGELSE, MAT OG HELSE:

RAMMEPLANEN:	MÅL:	EGENLEDELSE:	CLASS:	HVA MÅ VI VOKSNE GJØRE:
<p>Barnehagen skal legge til rette for at alle barn kan oppleve bevegelsesglede, matglede og matkultur, mentalt og sosialt velvære og fysisk og psykisk helse.</p> <p>Gjennom arbeid med fagområdene skal barna få mulighet til å sanse, oppleve, leke, lære og skape med kroppen som utgangspunkt.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Bli kjent med egen kropp. - Møte kroppslige utfordringer. - Få kjennskap til bærekraftig utvikling. - Få kjennskap til matens opprinnelse, og god hygiene. 	<ul style="list-style-type: none"> - Videreutvikle sine motoriske ferdigheter, kroppsbeherskelse, koordinasjon og fysiske egenskaper. - Bli trygg på egen kropp, og sette grenser - Ha respekt for andres grenser. - Innføring i hvordan vi påvirker miljøet rundt oss. - Barna får være en aktiv deltaker i selve måltidssituasjonen, både i planleggingen og gjennomføringen. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ha grovmotorisk utstyr som stimulerer ferdigheter på ulike nivå. - Aktuelle materialer er tilgjengelig for barna. Og roteres på for å opprettholde interessen. - Personalet skal hjelpe til med ressurser for å utvide leken. - Personalet hjelper barna med å utvikle positive sosiale relasjoner. - Barna hjelper til under måltidet. - Måltidsmateriell er i barnas størrelse. - Måltidet er preget av samtaler, humor og glede. 	<ul style="list-style-type: none"> - Skape et miljø som gir fysiske utfordringer ut fra hvert enkelt barns forutsetninger , inne og ute året rundt. - Holde seg orientert over hva som Interesserer barna. Og hjelpe til med å Skape lek rundt dette. - Den voksne må fungere som et støttende stillas, og bidra til at barna opplever mestring. - De voksne fungerer som rollemodeller. - Ta barna med på såing, og innhøsting Av forskjellige type matvarer. - Prøve å gi barna positive verdier i Forhold til det å ta vare på kloden vår. - Skape måltider og matlagings situasjoner Som er preget av glede, deltakelse, Samtaler og fellesskapsfølelse.

KUNST, KULTUR OG KREATIVITET.

RAMMEPLANEN:	MÅL:	EGENLEDELSE:	CLASS:	HVA MÅ VI VOKSNE GJØRE:
<p>Barna skal få estetiske erfaringer med kunst og kultur i ulike former og organisert på måter som gir barna anledning til utforskning, fordypning og progresjon.</p> <p>Barna skal få være aktive og skape egne kunstneriske og kulturelle uttrykk.</p> <p>Barna skal få være sammen om å oppleve og skape kunstneriske og kulturelle uttrykk.</p> <p>Barnehagen skal la barna få møte ulike kunstneriske og kulturelle uttrykk.</p> <p>Barnehagen skal legge til rette for og videreutvikle barnas kreative prosesser og uttrykk.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Stimulere barnas nysgjerrighet, utvide deres forståelse og bidra til undring, undersøkelse, utprøving og eksperimentering. - Stimulere barna til å uttrykke seg estetisk ved bruk av ulike teknikker, materialer, verktøy og teknologi. - Oppleve glede og stolthet over egen kulturell tilhørighet. 	<ul style="list-style-type: none"> - Legge til rette for samhörighet og kreativitet ved å bidra til at barna får være sammen om å oppleve og skape kunstneriske og kulturelle uttrykk. - Ha tilgang til ting, rom og materialer som støtter opp om deres lekende og estetiske yttrykksformer. - Barna må få ta i bruk sin fantasi, kreativ tenking og skaperglede. 	<ul style="list-style-type: none"> - Materialer roteres for å opprettholde interessen. - Legges til rette for at formingsaktiviteter jobbes med over flere dager (eks. prosjekter) - Rekvitter som stimulerer ulike typer lek. 	<ul style="list-style-type: none"> - Legge til rette for at barna har tilgang til rom, materialer og ting. - Skape et miljø som innbyr til at barna tar i bruk sin fantasi, kreativ tenking og skaperglede. - Være lydhøre, anerkjennende, imøtekommende og oppmerksomme på barnas ulike uttrykk. - Motivere barna til å uttrykke seg estetisk, og gi dem mulighet til å utvikle varierte uttrykksformer. - Presentere barna for et kulturelt mangfold.

NATUR, MILJØ OG TEKNOLOGI

RAMMEPLANEN:	MÅL:	EGENLEDELSE:	CLASS:	HVA MÅ VI VOKSNE GJØRE:
<p>Opplevelser og erfaringer i naturen kan fremme forståelsen for naturens egenart og barnas vilje til å verne om naturressursene, bevare biologisk mangfold og bidra til bærekraftig utvikling. Barnehagen skal bidra til at barna blir glade i naturen og får erfaringer med naturen som fremmer evnen til å orientere seg og oppholde seg i naturen til ulike årstider.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Få kjennskap til bærekraftig utvikling. - Få gode opplevelser og erfaringer med naturen, året rundt. - Få kunnskap om dyr og dyreliv. - Få kjennskap til menneskets livssyklus. 	<ul style="list-style-type: none"> - Barnehagen skal legge til rette for at barna kan forbli nysgjerrige på naturvitenskapelige fenomener, oppleve tilhørighet til naturen og gjøre erfaringer med bruk av teknologi og redskaper. - Lære av naturen og utvikle respekt og begynnende forståelse for hvordan de kan ta vare på naturen. - Bruke naturen som arena for lek, undring, utforskning og læring. - La barna være spørrende, reflekterende og lage egne forklaringer på problemstillinger. 	<ul style="list-style-type: none"> - Hverdagslige hendelser blir brukt for å lære om natur, miljø og teknikk. - Barna er regelmessig på turer ut i naturen, etter en fastsatt plan. - Bøker, bilder og/eller AV-materiell blir brukt for å øke informasjonen og utvide barnas direkte erfaringer. 	<ul style="list-style-type: none"> - Vi voksne må være bevisst vår rollemodell. Og gi barna kjennskap til hvordan vi kan bidra til å ta vare på planeten vår. - Være spørrende voksne, og la barna ta del i undringen rundt de forskjellige naturfenomenene. - Utforske og eksperimentere sammen med barna. - Tilegne seg selv kunnskaper om dyr og dyreliv, for videre å kunne berike barna med denne kunnskapen. - Gi barna et variert tilbud ute i naturen, til alle årstider.

ANTALL, ROM OG FORM.

RAMMEPLANEN:	MÅL:	EGENLEDELSE:	CLASS:	HVA MÅ VI VOKSNE GJØRE:
<p>Det handler om å oppdage, utforske og skape strukturer og hjelpe barnet til å forstå sammenhenger i naturen, samfunnet og universet.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Stimulere barnas undring, nysgjerrighet og motivasjon for problemløsning. - Oppdage og undre seg over matematiske sammenhenger, og utvikle forståelse for grunnleggende matematiske begreper - Få erfaring med løsning av matematiske problemer, og oppleve matematikkglede. 	<ul style="list-style-type: none"> - Det omfatter lekende og undersøkende arbeid med sammenligning, plassering, orientering, visualisering, former, mønster, tall, telling og måling. - Handler om å stille spørsmål, resonnere, argumentere og søke løsninger. - Undersøke og gjenkjenne egenskaper ved former og sortere dem på forskjellige måter, og bruke kroppen og sansene for å utvikle romforståelse. 	<ul style="list-style-type: none"> - Daglige aktiviteter for å stimulere matte/tallæring. - Materialer er i god stand, og tilgjengelig for barna. - Bøker, bilder og/eller AV-materiell blir brukt for å øke informasjonen og utvide barnas direkte erfaringer. - Mange utviklingsmessige spill, materialer og aktiviteter fra flere kategorier er tilgjengelige. - Det er en balanse mellom barnas behov for å utforske på egen hånd og personalets input eller bidrag i læringsprosessen. - Personalet snakker med barna om ideer som er relatert til leken deres, stiller spørsmål og legger til informasjon for å utvide barnas tenkning. 	<ul style="list-style-type: none"> - Vi må være reflektert over hvordan vi bruker matematiske begreper aktivt i hverdagen. - Bruke forskjellige hjelpemidler som f.eks. bøker, spill, musikk, digitale verktøy, naturmaterialer og leker, for å inspirere barna til matematisk tenkning. - Skape et miljø som stimulerer til nysgjerrighet, samtaler, problemløsning og matematikkglede.

ETIKK, RELIGION OG FILOSOFI

RAMMEPLANEN:	MÅL:	EGENLEDELSE:	CLASS:	HVA VI VOKSNE MÅ GJØRE:
<p>Etikk, religion og filosofi er med på å forme måter å oppfatte verden og mennesker på og preger verdier, normer og holdninger.</p> <p>Retter oppmerksomheten mot barnehagens samfunnsmandat og verdigrunnlag i et samfunn preget av livssynsmangfold.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Barna skal få kjennskap til fortellinger, tradisjoner, verdier og høytider i ulike religioner og livssyn og erfaringer med at kulturelle uttrykk har egenverdi. - Skape interesse for samfunnets mangfold og forståelse for andre menneskers livsverden og levesett. - Legge grunnlag for kritisk tenkning og dømmekraft. 	<ul style="list-style-type: none"> - Gjennom å samtale om og undre seg over eksistensielle, etiske og filosofiske spørsmål skal barn få anledning til å selv formulere spørsmål, lytte til andre, reflektere og finne svar. - Få kjennskap til, forstå og reflektere over grunnleggende normer og verdier. - Utvikle interesse og respekt for hverandre og forstå verdien av likheter og ulikheter i et fellesskap. 	<ul style="list-style-type: none"> - Personalet hjelper barna med å utvikle positive sosiale relasjoner. - Inkludering av mangfold er del av dagsrutinene og lekeaktivitetene. - Det er inkluderende aktiviteter som fremmer forståelse og akseptering av mangfold. - Mange bøker, bilder og materiell er tilgjengelig som viser folk fra ulike raser, kulturer, alder, evner og kjønn i ikke-stereotypiske roller. 	<ul style="list-style-type: none"> - Skape rom for barnas opplevelser, samtaler, erfaringer og tanker om religion, etikk og eksistensielle temaer. - Utforske og undre seg sammen med barna. - Hjelp barna til å utvikle toleranse, interesse og respekt for hverandre, og for mennesker med ulik kulturell, religiøs eller livssynsmessig tilhørighet. - Markere merkedager, høytider og tradisjoner i den kristne kulturarven og andre religioner og livssyn som er representert i barnehagen.

NÆRMILJØ OG SAMFUNN

RAMMEPLANEN:	MÅL:	EGENLEDELSE:	CLASS:	HVA MÅ VI VOKSNE GJØRE:
<p>Medvirkning i barnehagens hverdagsliv legger grunnlag for barnas videre innsikt i og erfaring med deltakelse i et demokratisk samfunn. Gjennom utforsking, opplevelser og erfaringer skal barnehagen bidra til å gjøre barna kjent med eget nærmiljø. Samfunnet og verden.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Barna skal få kunnskap om og erfaring med lokale tradisjoner, samfunnsinstitusjoner og yrker. - Få innsikt i kulturelt mangfold, ulike levevis og ulike familieformer. - Få en begynnende kjennskap til menneskerettighetene. - Få kjennskap til samisk språk, kultur og tradisjon og kjennskap til nasjonale minoriteter. 	<ul style="list-style-type: none"> - Barna opplever tilhørighet til nærmiljøet. - Gjennom lek, varierte aktiviteter skal barna få erfaringer med å lytte, forhandle og diskutere. - Barna erfarer at alle får utfordringer og like muligheter til deltakelse. - Barna oppmuntres til å medvirke i egen hverdag og utvikler tillit til deltakelse i samfunnet. 	<ul style="list-style-type: none"> - Barna besøker de fleste aktuelle personer og institusjoner i nærmiljøet etter en fastlagt plan. Inntrykkene bearbeides på avdelingen etter besøkene. - Aktuelle personer i nærmiljøet inviteres inn til barnehagen. Inntrykkene bearbeides på ulike måter etter besøkene. 	<ul style="list-style-type: none"> - Introdusere barna for personer, steder og samfunnsinstitusjoner i nærmiljøet. - Vi må gi barna like muligheter, fremme likestilling og motvirke diskriminering, fordommer, stereotyper og rasisme. - Introdusere barna for samisk kultur og levesett. - Introdusere barna for barnekonvensjonen.

KOMMUNIKASJON, SPPRÅK OG TEKST

RAMMEPLANEN:	MÅL:	EGENLEDELSE:	CLASS:	HVA MÅ VI VOKSNE GJØRE:
<p>Barnehagen skal bidra til at barna får utforske og utvikle sin språkforståelse, språkkompetanse og et mangfold av kommunikasjonsformer.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Bruke språket til å skape relasjoner, og bruke det i konfliktløsningssituasjoner. - Kunne uttrykke sine følelser, tanker, ønsker, meninger og erfaringer på ulike måter. - Videreutvikle sin begrepsforståelse, og bruke et variert ordforråd. - Oppleve spenning og glede ved høytlesning, fortelling, sang og samtale. 	<ul style="list-style-type: none"> - Barnehagen skal bidra til at barn leker med språk, symboler og tekst og stimulerer til språklig nysgjerrighet, bevissthet og utvikling. - Personalet skal invitere til utforsking av både muntlige språk og skriftspråk. - Leker, improviserer og eksperimenterer med rim, rytme, lyder og ord. - Utforske og gjøre seg erfaringer med ulike skriftspråsuttrykk, som lekeskrift, tegning og bokstaver, gjennom lese-og skriveaktiviteter. 	<ul style="list-style-type: none"> - Bøker og språkmateriell roteres for å opprettholde interessen. - Ha bøker som er relatert til aktuelle tema eller aktiviteter. - Personalet balanserer på en riktig måte det å lytte til og snakke i forhold til barnas alder og evner når det gjelder kommunikasjonsaktivitetene. - Personalet kobler barnas talte språk med skriftspråket. - Materialer som oppmuntrer barn til å kommunisere er tilgjengelig i flere interessesentra. - Det foregår kommunikasjonsaktiviteter både i frileken og i samlinger. 	<ul style="list-style-type: none"> - Skape et språkmiljø som stimulerer til at barna får oppleve glede ved å bruke språket, og kommunisere med andre. - Fremme mangfoldet i kommunikasjon, språk og andre uttrykksformer. - Skape et miljø som inviterer til samtale, fortelling, undring, reflektering og stille spørsmål. - Oppmuntre barna til å fabulere og leke med språket. - Bruke varierte formidlingsformer, og tilby et mangfold av bøker, sanger, bilder og uttrykksformer.